

2005 ve 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programlarında (CDÖP) Yapılan Değişikliklerin Karşılaştırılması

Erol Sözen¹

Özet: Cumhuriyet tarihimizin ilk Coğrafya Dersi Öğretim Programı (CDÖP) 1924'te uygulanmaya başlanmıştır. Bu süreçten itibaren CDÖP'leri çok defa değişikliğe uğramıştır. Özellikle 2005 sonrası CDÖP köklü bir değişim yaşamıştır. CDÖP'de Milli Eğitimin temel amaçları doğrultusunda coğrafya dersinin amaçları belirlenmiş, 1739 sayılı kanuna bağlı kalınmıştır.

Bu çalışmada tüm bu değişikliklerden yola çıkılarak 2005 programına değinilmiş ve 2018'de coğrafya dersi öğretim programında 2005 programına göre nelerin değiştiği üzerinde durulmuştur. Çalışmada kullanılan yöntem nitel araştırma, veri toplama biçimi doküman incelemesidir. Yapılan araştırmanın amacına göre verilerin değerlendirilmesi ise içerik analizi türüne uymaktadır.

2005 programıyla 2018 programı karşılaştırıldığında 9. sınıftan 12. sınıfa kadar kazanım sayılarının değiştiği tespit edilmiştir. 2005 CDÖP'de toplam 145 kazanım var iken 2018'den itibaren CDÖP 130 kazanım olacak şekilde düzenlenmiştir. Bazı kazanımlar çıkarılırken bazı yeni kazanımlar eklenmiştir. Kazanım içeriklerinin 2018 programında yakından uzağa ilkesinden uzaklaştığı tespit edilmiştir. Ayrıca ders saatleri de değişmiştir. 2005 programında bulunan "Mekansal Bir Sentez; Türkiye" öğrenme alanı da kaldırılmıştır. Özellikle bu durumun Türkiye Coğrafyası içeriğini olumsuz etkileyeceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, coğrafya dersi öğretim programı, coğrafya eğitimi

Geliş Tarihi: 03.10.2018 – **Kabul Tarihi:** 11.12.2018 – **Yayın Tarihi:** 29.12.2018

DOI: 10.29329/mjer.2018.172.11

The Comparison of 2005 and 2018 Geography Curriculum in Relation to the Changes

Abstract: *Problem statement:* Nowadays, there is a rapid change in science and technology. In Turkey, education system is the most affected area in this process of change. Throughout the history of the Republic, there have been significant changes in the curricula in various disciplines. The first geography course curriculum of the history of the republic has been implemented in 1924. Geography lesson curriculum have also undergone significant changes from 1924 to the present as in other branches. in 1942, 1957, 1971, 1973, 1982, 1983, 1992, in the Geography Curriculums were amended. Until the 2005 program came into force, the amendments were mostly subject to additions, increases or decreases in class time. However, it would not be wrong to say that the content, structure, basic philosophy and approach of the Geography Curriculum has changed after 2005. The program is based on an acquisition-based structure. The 2018 CBC has again come into force with major changes. Therefore, in this study, significant changes have been tried to be revealed by comparing the 2005 and

¹ Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Düzce, Türkiye

Eposta: erolsozen@duzce.edu.tr

2018 secondary education Geography Curriculum. The changes in the subjects such as objectives, content, learning areas, achievements, education of values and evaluation stages of the secondary and secondary education programs of Geography Curriculum in 2005 and 2018 were evaluated and interpreted.

Purpose of the study: The purpose of this study is; to compare two programs by drawing attention to the changes made in 2005 and 2018 Geography Curriculum. The idea of the teacher and student for the new Geography Curriculum, which was introduced in 2018 by being finalized in 2017, has not been intended to receive any feedback. Because the program is too new to be received yet.

Method: Qualitative research method was used in the study. The data obtained from the survey, ie scanning method, were examined and interpreted. In such studies, the existing situation in any subject is investigated and interpreted. Such studies are made by collecting systematic, regular data about events and facts. In a descriptive study, the existence or absence of any situation is tried to be evaluated. Based on the sample, the results related to the universe are tried to be reached. Descriptive researches reveal the facts, the factors affecting the situation, and what they are interacting with. For the research, at first literature review was done. The 2005 and 2018 secondary education Geography Curriculum guidelines and the studies on this field published by the Ministry of National Education and the Board of Education and Discipline have been evaluated. Based on the information, documents and data reached, it has been tried to put forth the important features related to Geography Curriculum of secondary education through the 2005 and 2018 program guides published by the Ministry of National Education and the the Board of Education and Discipline.

Findings And Results: The objectives of the program have changed. In 2005, the number of objectives which were 14, in 2018 are 15. "15.According to new vision of Turkey, notably in regions and countries with close relations with Turkey, it aims to be developed and developing countries in the world have knowledge about." A new goal has been introduced with this statement. There has been a significant and serious change in learning areas in Geography Curriculum.

However, the 2005 program located in the "Geospatial One Synthesis: Turkey" learning area in 2017, has been removed from the program. Some gains from this learning area have been distributed to other learning areas and some have been removed from the program. This will have a negative impact on students' recognition of the country they live in. It is observed that the number of acquisitions changed in both learning and class level in Geography Curriculum which started to be implemented in 2017 and continued in 2018. The total number of acquisitions decreased from 145 to 130. In addition, in 2015 program in several acquisitions, while the statements take part "starting from the environment where it lives", in the 2018 program, these statements were derived from the acquisitions. This situation will reduce the positive effects of the close to distance principle, which is very important for geography teaching.

In the Geography Curriculum guidelines published between 2005 and 2017, the values were not emphasized under the same heading. While the values in the 2005 guideline takes part the explanations of under the title of "the application of geography lesson curriculum" in 9.11.and 13.article, the explanations about the values in the 2018 program are also stated under the title of "our values" in the guide. In the Basic Law of National Education No. 1739 explanations that would require commitment to mentioned country that didn't take part in the final program is the lack in terms of values education.

While pre-2005 results were more dominant, the process evaluation in 2005 and 2018 programs became more important. In addition to the measurement tools and methods such as written and verbal tests, new measurement methods such as performance assignments, portfolios, and self-assessment have continued to be emphasized.

One of the major changes that can be said for the 2018 Geography Curriculum is the emphasis on 8 key competence areas under the title of competencies.

Conclusion: Significant changes have been made in the objectives of the program, in the areas of learning, in the number of achievements, from the point of view of values education. Also in many acquisitions, the principle of close to distance which is important for geography teaching has weakened.

Key Words: Geography, geography curriculum, geography education

GİRİŞ

Günümüzde bilim ve teknolojide hızlı bir değişim yaşanmaktadır. Bu durum toplumsal ve bireysel ihtiyaçlar da değiştirmektedir. Türkiye’de bu değişim sürecinden en çok etkilenen alanların başında eğitim sistemi gelmektedir. Eğitim sistemi içinde model arayışları güncelliğini korumaktadır. Kredili sistem, 8 yıllık kesintisiz eğitim, 4+4+4, okul öncesinin zorunluluğu tartışmaları, ilkokula başlama yaşı, bitişik eğik yazı, dik temel harf kullanımı tartışmaları son dönemin önemli meseleleridir. Ders öğretim programları da bu süreçlerle beraber sürekli değişim ve yenileşme içerisindedir. Bu model arayışların günümüzde halen sürdüğü düşünülürse sistem içinde biriken sorunlara halen köklü çözümler bulunamadığını söylemek hiç de yanlış olmayacaktır. Üniversite giriş sınavlarında başarı oranlarının düşmesi, öğrenci merkezli hedefinin tutturulamamasından kaynaklanan problemler, meslek liselerinden mezun olanların da genellikle üniversiteye girmek istemeleri ve bunun getirdiği yığılmalar, üniversite giriş sınav sisteminde ve okuma yazma öğretiminde yapılan değişiklikler, kesintili-kesintisiz eğitim uygulamaları, sık sık çıkartılan aflar, program değişiklikleri, eğitim sistemi içinde çözüme olanak vermemiştir. (Aladağ & Duran, 2016; Kelleş & Hacısalihoğlu Karadeniz, 2015; Yılmaz & Zeybek, 1997)

Cumhuriyet tarihi boyunca çeşitli branşlardaki ders öğretim programlarında önemli değişiklikler olmuştur. Cumhuriyet tarihimizin ilk coğrafya dersi öğretim programı 1924’te uygulanmaya başlanmıştır. Coğrafya dersi öğretim programları da diğer branşlarda olduğu gibi 1924’ten günümüze kadar değişikliklere uğramıştır. 1942, 1957, 1971, 1973, 1982, 1983, 1992 yıllarında CDÖP’lerde değişiklikler yapılmıştır. (Gülersoy, 2007)1942 yılında başlanan programda 1941 Türk Coğrafya Kongresi kararlarının izleri dikkate değerdir. 1942 itibari ile Türkiye coğrafyası konuları yedi coğrafi bölge ve 21 coğrafi bölüm olarak programda yer bulmuştur. Bu durum içerik açısından önemli bir değişikliktir (MEB, 1942). Ayrıca II. Dünya savaşı sonrası ABD ve Avrupa ülkeleri ders öğretim programlarını güncellerken Türkiye’de bu konuda 1957’ye kadar ciddi bir hamle yapılmamıştır. 1957

programını ise II. Dünya Savaşı sonrası yaşanan değişikliklerden az da olsa etkilenilerek hazırlanmış ve uygulanmaya başlanmıştır (Aydın & Güngördü, 2015; Akkuş, 2008; Sözen E. , 2011). 1971 programında ise kartografya konularındaki eksiklikten bahsedilebilir (Akkuş, 2008). Coğrafya için çok önemli olan harita bilgisi, 1971 programıyla ihmal edilmiştir. 1973 programında bir önceki programın eksiklikleri giderilmeye çalışılmış ve harita bilgisi konuları programa dahil edilmiştir. Ayrıca öğrenci merkezli bir yaklaşım hedeflenmiş ancak ezberden çok da uzaklaşamamıştır (Taş, 2005; Sözen, 2011). 1980 öncesi yaşanan siyasi, sosyal ve ekonomik sorunlar sadece coğrafya programında değil tüm programların uygulanmasında ve amaçlarına ulaşmasında önemli bir sorun olmuştur. Sonraki süreçte ortaokullarda sosyal bilgiler dersi yerine Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri programda yer bulmuştur. 1980 darbesi sonrası ortaokullarda 6. ve 7. sınıflarda okutulmaya başlanan milli coğrafya dersi 1997’de milli tarih dersiyle beraber ortaokul programındaki yerini sosyal bilgiler dersine bırakmıştır. Sosyal bilgiler dersi öğretim programında da her yapılan değişiklikle coğrafya konularındaki kazanım sayıları azalmıştır. (Coşkun, 2003)1941 I. Türk Coğrafya Kongresi sonrası zaman zaman ortaokul programlarında da yer bulan coğrafya dersi 1997’den sonraki süreçte sosyal bilgiler dersi bünyesinde çok disiplinli bir yapı içerisinde tarih, vatandaşlık, sosyoloji gibi alanlarla harmanlanmıştır. Coğrafya ayrı bir alan olmasına rağmen sosyal bilgiler dersi içerisinde tarih, vatandaşlık, sosyoloji gibi birçok alanla çok disiplinli bir yapı içerisine dahil edilmiştir.

17-29 Temmuz 1939’daki I.Maarif Şûrası’ndan 15-19 Ocak 1990 tarihindeki 13. Milli Eğitim Şûrası’na kadar eğitimde model arayışları sürmüş, yapılan toplantılar, çıkartılan kanunlar ve sayısız kararnameler yanında kalkınma planlarında da yer alan hedeflerle biriken sorunlara çözümler aranmıştır (Sakaoğlu, 1992). Bu model arayışların günümüzde de halen sürdüğü düşünülürse sistem içinde biriken sorunlara halen köklü çözümler bulunamadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Eğitim sisteminde ve ders öğretim programlarında bir kalıcılık sağlansa; yapılacak değişiklikler sadece çağın gerekliliklerini sağlamaya yönelik olacaktır. Ancak Türkiye’de henüz eğitim sisteminde bir kalıcılık sağlanamamış gibi durmaktadır. Ders öğretim programları genelinde bu bağlamda arayışlar her zaman devam etmiştir. Bu arayışlar sonucu uygulanan en önemli değişikliklerden biri de kredili sistem olarak akıllarda kalan uygulamadır. Klâsik sistemle ilgili sorunların artması 1990’dan sonraki süreçte de yeni arayışları devam ettirmiş, 1991-1992 eğitim-öğretim yılından başlanarak kademeli olarak ders geçme ve kredi sistemine geçilmiştir (Yılmaz & Zeyrek, 1997). 9.7.1992 tarihli Talim Terbiye Kurulu’nun kararıyla 1995’e kadar Milli Eğitim Bakanlığı’nca lise programı ve sistemi yenilenmiş; “Ders Geçme ve Kredi Sistemi” denilen yeni bir eğitim modeline geçilmiştir. Bu model ilk yıl olanakları elverişli okullarda pilot uygulaması yapılmış ve 1992–1993 öğretim yılından itibaren tüm ortaöğretim kurumlarında uygulanmıştır (Sözer, 1998). 1992-1995 yılları arası uygulanan ve yaygın olarak “kredili sistem” olarak bilinen bu sistem ortaöğretim ders programlarında önemli izler bırakmıştır (Yılmaz & Zeyrek, 1997).

Ülkemizde hazırlanan önceki coğrafya programları, ele alınan ünitelerin çokluğu ve zaman darlığı gibi nedenlerle hedeflerinden uzakta kalmıştır. 2000’li yıllara kadar okutulan programların toplam 13 amacının sekiz tanesinin geçen yüzyıldan kalmıştır ve 21. yüzyıla yönelik bir gençliğin yetiştirilmesi için bu amaçların zaten yetersizdir (Alım, 2003). 2005 yılı programı yürürlüğe girinceye kadar yapılan değişiklikler daha çok konu ekleme çıkarma, ders saatinde artma veya azalma şeklinde olmuştur (Üçışık & Sekin, 2001). Çoğu zaman, yapılan bu değişikliklerle ya ders içeriği ya da ders saatleri olumsuz etkilenmiştir. Oysa 1994 yılında ABD’nde coğrafya dört temel dersten biri durumuna gelmiştir. NASA Eğitim Bölümü tarafından ülkenin en önemli ve stratejik 4 ders içinde gösterilen coğrafya öğretiminin Türkiye’de önemini azaltacak bir uygulamayla karşı karşıya bırakıldığı Coğrafya dersi öğretim programları da bu süreç boyunca önemli değişikliklere uğramıştır. Ama özellikle 2005 sonrası CDÖP’nin içeriklerinin değişiminin yanında yapısının, temel felsefesinin ve yaklaşımının değiştiğini söylemek hiç de yanlış olmayacaktır. Program kazanım temelli bir yapıya geçirilmiştir (Kızılcaoğlu, 2006; Taş & Kızılcaoğlu, 2007). 2005 yılı ders öğretim programları bilgi aktaran ezberci ve öğretmen merkezli görünümünden kurtulabilmek için öğrencinin bilgiye ulaşmayı öğrenebileceği yapılandırmacı yaklaşımı temel almıştır (Turoğlu, 2006; Çomak & Güneçgörü, 2012). 2005 programıyla beraber sarmal bir sistem gelmiştir. Bireysel farklılıklara da önem verilen çoklu zeka kuramını önemseyen bir amaç güdülmüştür (Coşkun M. , 2008; MEB, 2005; Genç, 2012). Programın güncellenmesi sürecinde bazı kavram ve konular elenmek suretiyle ya da eklenen sınırlayıcı açıklamalar yardımıyla programın yoğunluğu azaltılmış, ortaokuldan liseye geçişteki bütünlük pekiştirilmiş, alana ilişkin güncel gelişmeler ışığında üniteler ve kazanımlar gözden geçirilmiş, ihtiyaç duyulan yerlerde ünite ve kazanım sıralamasında değişiklikler yapılmıştır (MEB, 2005; MEB, 2018). Hayatımızın her alanında yer alan bilgi ve iletişim teknolojilerinin coğrafya öğretiminde kullanımına ve kazanımların günlük hayatla ilişkisine yönelik vurgu arttırılmıştır. Mekanın küresel ve bölgesel ölçekte beşeri unsurlarla ilişkisi öne çıkarılmaya çalışılmıştır. Dünyanın herhangi bir yerinde oluşan çevre sorunları, farklı ölçeklerde birçok yerde etkisini hissettirebilmektedir. Farklı mekânsal ölçeklerdeki doğal ve beşerî süreçlerde yaşanan bu etkileşim ve değişimler dikkate alınarak Coğrafya Dersi Öğretim Programı güncellenmiştir. Öğretmenlere hizmet içi eğitim seminerleri verilerek öğretmenler, programdaki bu köklü değişikliklerden haberdar edilmeye çalışılmıştır. Yayınlanan program kılavuzlarıyla da öğretmenlerin program konusunda bilgilenmesi ve programı doğru uygulayabilmeleri hedeflenmiştir (Sözen, 2011). Tüm ders öğretim programlarında olduğu gibi CDÖP’ında da Milli Eğitimin temel amaçları doğrultusunda coğrafya dersinin amaçları belirlenmiş, 1739 sayılı kanuna bağlı kalmıştır. Bu çalışmada tüm bu değişikliklerden yola çıkılarak 2005 programına değinilmiş ve 2018’de coğrafya dersi öğretim programında 2005 programına göre nelerin değiştiği üzerinde durulmuştur.

Günümüzde hızla artan teknolojik gelişmeler, özellikle bilgi-iletişim alanlarında yaşanan değişim; yerel, bölgesel, ulusal ve küresel etkileşimleri artırmıştır. Bu anlamda, bazı coğrafi

çalışmalarda ifade edildiği gibi “zaman-mekân yakınlaşması” yaşanmaktadır. Yerel, bölgesel, ulusal ve küresel ölçekteki etkileşimler sadece beşerî süreçler açısından değil doğal süreçler açısından da söz konusudur. Günümüzde coğrafi bilgiler günlük hayatta daha yoğun olarak kullanılmaktadır. Sadece gündelik yaşantı için değil, birçok alanda coğrafya bilgisi oldukça hayatidir. Coğrafya öğretimi birçok ülke için oldukça önemli bir konu olmuştur. Örneğin coğrafya öğretim programları ile bu dersin öğretiminde yaşanan sorunların çözümü için, ABD’ndeki coğrafya reformundan yola çıkılarak Türkiye’nin özel koşulları da göz önünde bulundurulmuş ve bazı hareket noktaları bağlamında coğrafyanın yeniden yapılandırılmasının önemi belirtilmiştir. Bu bağlamda aşağıdaki sonuçlar sıralanmıştır:

- Bölgesel ve Dünya liderliği için coğrafya önemlidir,
- Öğretmenler ve öğretim üyeleri beraber çalışmalıdır,
- Coğrafya (Eğitimi) reformu için siyasal destek şarttır,
- Kurumların önderliği önemlidir,
- Konuların değil, kavramların üzerinde durmak gerekir,
- Coğrafyanın Türkiye’de yeterince önem kazanmamış kavramları (konuları) vardır (Arı, 2003).

Coğrafya dersi öğretiminin genel amaçlarını önemli bulmakla birlikte, gençlere coğrafya öğretmenin başlıca amaçlarını üç başlık altında toplamaktadır.

- Yurt sevgisinin kazandırılmasında coğrafya,
- Yurt savunmasında coğrafya,
- Yurt yönetiminde coğrafya (Doğanay, 1993).

Yukarıdaki hususlar hazırlanan CDÖP için oldukça önemli dayanak noktaları olmalıdır. Coğrafya gençler tarafından sadece geçer not alınacak bir ders olarak görülmekten çıkarılmalıdır. Yurt sevgisinden ülke yönetimine, yatırımların verimli planlanmasına kadar birçok hususta coğrafya bilgilerine ihtiyaç kaçınılmazdır. Ülke yönetiminde bulunanlar, program hazırlayanlar ve coğrafya öğretmenleri bu dersin öğretimine bu ciddiyetle bakmalıdır. Bu sebeptir ki;1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan Coğrafya Dersi Öğretim Programıyla öğrencilerin;

Bu programları uygulayan öğretmenlerin programları tanıma ve uygulamadaki kararlılığı, programlara yönelik duyuşsal özellikleri ve meslektaşları arasındaki işbirliğinin düzeyi programların uygulamadaki başarısını etkilemektedir. Hazırlanan programlar uygulanırken, programın hedef kitle

tarafından anlaşılıp anlaşılmadığının, ne ölçüde kavrandığının değerlendirilmesi, bu sayede programın geliştirilmesi, programın kendisi kadar önemli bir konudur (Bulut, 2006).

Literatür incelendiğinde, coğrafya dersi öğretim programları (CDÖP) üzerine pek çok araştırma bulunmaktadır. Aksoy & Koç, (2010); Gülersoy, (2007), Sözen, (2011); Akkuş, (2008); Artvinli, (2007); Şahin, (2006); Sözen & Coşkun, (2014); Çomak & Güncegörü, (2012); Çomak & Güncegörü, (2012); Taş & Kızılcıoğlu, (2007); Kızılcıoğlu, (2006) CDÖP hakkında çalışmalar yapmışlardır. Çalışmalara bakıldığında değerlendirmelerin daha çok öğretmen görüşleri ve eski ve yeni programların çeşitli açılardan kıyaslanması şeklinde yapıldığı görülmektedir.

AMAÇ

2005 CDÖP zaman zaman küçük değişikliklerle 2017'ye kadar uygulanmıştır. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı 2017'de yeni bir taslak program açıklamıştır. Açıklanan bu program için görüşler alınmaya çalışılmış ve CDÖP'ye son şekli verilerek 2018'de uygulanmaya başlanmıştır. Bu çalışmanın amacı; 2005 ve 2018 CDÖP'de yapılan değişikliklere dikkat çekerek iki programı karşılaştırmaktır. 2017 yılında son şekli verilerek 2018 yılı itibari ile uygulanmaya başlanılan yeni CDÖP için öğretmen ve öğrenci görüşü, herhangi bir dönüt almak amaçlanmamaktadır. Çünkü program henüz bir dönüt alınamayacak kadar yenidir. Hazırlanan çalışmanın coğrafya öğretmenlerine katkısı sağlayacağı öngörülmektedir. Ayrıca bu çalışma ile Türkiye'de ortaöğretim coğrafya dersi öğretiminin önemine değinilmektedir.

YÖNTEM

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Survey yani tarama yöntemiyle elde edilen veriler incelenmiş ve yorumlanmıştır. Bu tip çalışmalarda herhangi bir konudaki var olan durum araştırılır ve yorumlanır. Böyle çalışmalar, olay ve olgular hakkında sistemli, düzenli veriler toplanarak yapılır. Betimleyici bir çalışmada herhangi bir durumun varlığı veya yokluğu değerlendirilmeye çalışılır. Örneklemeden yola çıkılarak evrenle ilgili sonuçlara ulaşılmaya çalışılır. Betimleyici araştırmalar, olguları, durumu etkileyen faktörlerin neler olduğunu, nelerle etkileşimde olduğunu ortaya koyar (Arseven A, 2001; Ekiz, 2015; Sönmez & Alacapınar, 2016; Karasar, 2016).

Araştırma için öncelikle literatür taraması yapılmıştır. MEB ve Talim Terbiye Kurumu Başkanlığı'nın yayımladığı 2005 ve 2018 ortaöğretim CDÖP kılavuzları ve bu alanla ilgili çalışmalar değerlendirilmiştir. Ulaşılan bilgiler, belgeler ve verilerden hareketle MEB ve Talim Terbiye Kurumu Başkanlığı'nın yayımladığı 2005 ve 2018 program kılavuzları üzerinden ortaöğretim CDÖP'na ilişkin önemli özellikler ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Ayrıca ders öğretim programlarıyla ilgili olarak alanda yapılan araştırmalar da incelenerek ihtiyaç duyulabilecek önemli veriler elde edilmiştir. Henüz öğretmen ve öğrencilerin programa hemen adapte olamama ihtimallerinden dolayı programa dair veri almaya çalışılmamıştır. Bu sebeple bu çalışmada sadece bir önceki programla yeni CDÖP'nin

karşılaştırması ve yorumlanması yapılmıştır. 2005 ve 2018 ortaöğretim CDÖP karşılaştırılarak önemli değişiklikler ortaya konulmaya çalışılmıştır. 2005 ve 2018 ortaöğretim CDÖP programları amaçları, içeriği, öğrenme alanları, kazanımlar, değerler ve değerlendirme aşamaları gibi konularda karşılaştırılmıştır. Tüm bunlar doğrultusunda aşağıdaki problem durumlarına yanıt bulunmaya çalışılmıştır.

- Ortaöğretim CDÖP’nda 2018 yılı itibari ile bir önceki programa göre neler değişmiştir?
- Ortaöğretim CDÖP genel ve özel amaçlarında, öğrenme alanlarında, kazanımlar ve ders saatlerinde, programda yer alan değerlerde ve ölçme değerlendirme aşamalarında değişiklik olmuş mudur? Değişiklik olmuşsa bu değişiklikler nelerdir?

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde 2005 CDÖP ile 2018 CDÖP, CDÖP’larının genel ve özel amaçlarına, öğrenme alanlarına, kazanımlara, programda yer alan değerlere ve ölçme değerlendirme aşamalarına ait bulgulara değinilmiştir. Coğrafya Dersi Öğretim Programları 1924’ten itibaren düzenli bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır. O tarihten günümüze kadar çok kereler değişikliklere uğramıştır. CDÖP özellikle 2005’te köklü bir şekilde yeniden düzenlenmiştir (Aksoy & Koç, 2010; Akkuş, 2008; Sözen E. , 2011). Bu program 2005’te başlatıldığı gibi kalmamış, sonrasında rötüşlerden geçirilmiştir. 2005 CDÖP’nın son şekli 2015’te yayımlanmıştır. Bu program da 2017’de büyük oranda yeniden düzenlenmiş ve hazırlanmıştır. 2017 son şekli verilen yeni CDÖP 2017-2018 öğretim yılı itibari ile uygulanmaya başlanmıştır. 2017’de kabul edilen program 2018’de de kullanılmaya devam etmiştir. Bu sebeple çalışmada 2017’de kabul edilen ve 2018’de de son şekli verilen programlar karşılaştırılmıştır.

CDÖP amaçlarındaki değişikliklere yönelik bulgular,

Programın amaçlarında değişiklik olmuştur. 2005’te 14 olan amaç sayısı 2018’de 15 olmuştur. *“15.Türkiye’nin yeni vizyonuna uygun olarak başta Türkiye ile yakın ilişkisi bulunulan bölgeler ve ülkeler olmak üzere dünyadaki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler hakkında bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır.”* İfadesiyle yeni bir amaç daha girmiştir (MEB, 2018). Ayrıca diğer 14 amaç kalmasına rağmen ifadelerde değişiklikler olmuştur. 2005 CDÖP amaçları ve 2018 CDÖP amaçları tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. 2005 ve 2018 CDÖP amaçları

2005 CDÖP Amaçları	2018 CDÖP Amaçları
1. Coğrafya biliminin temel kavram, kuram ve metodolojisini kullanarak araştırmalar yapar ve sonucunu raporlaştırır.	1.Coğrafya biliminin temel kavram, kuram ve araştırma yöntemlerini kullanarak araştırmalar yapması ve sonucunu raporlaştırması,
2. İnsan – doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.	2. İnsan-doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi becerileri kazanması,
3. Evrene ait temel unsurları yaşama ilişkilendirir.	3. Evrene ait temel unsurları hayata ilişkilendirmesi,
4. Doğal ve beşerî sistemlerin işleyiş ve değişimini kavrar.	4. Doğal ve beşerî sistemlerin işleyiş ve değişimini kavraması,
5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere sahip çıkma bilinci geliştirir.	5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerleri anlama ve bu değerlere sahip çıkma bilinci geliştirmesi,
6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.	6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci kazanması,
7. Doğa ve insanın uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrar.	7. Doğa ve insanın uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavraması,
8. Doğal ve beşerî kaynakların kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.	8. Doğal ve beşerî kaynakların kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirmesi,
9. Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabirliğini irdeler.	9. Doğal ve beşerî sistemlerin yerel ve küresel etkileşim içinde işleyişini anlamlandırması,
10. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.	10. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavraması,
11. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.	11. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek bunlardan korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirmesi,
12. Bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrar.	12. Bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavraması,
13. Coğrafi birikim ve sentez ülkesi olan Türkiye’nin bölgesel ve küresel ilişkiler açısından konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyelin bilincine varır.	13.Coğrafi birikim ve sentez ülkesi olan Türkiye’nin bölgesel ve küresel ilişkiler açısından konum özelliklerini kavrayarak ülkesinin sahip olduğu potansiyelin bilincine varması,
14. Coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” kazanılmasındaki önemini özümser.	14.Coğrafi bilgilere sahip olmanın “vatan bilinci” kazanılmasındaki önemini kavraması,
	15.Türkiye’nin yeni vizyonuna uygun olarak başta Türkiye ile yakın ilişkisi bulunan bölgeler ve ülkeler olmak üzere dünyadaki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler hakkında bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır.

(MEB, 2005; MEB, 2018)

Ancak programın genel amaçlarının kazanımları tamamen kapsamı hususunda eksiklikler devam etmektedir. Programın genel amaçları, programda yer alan tüm kazanımları kapsayacak şekilde düzenlenmelidir. Tablolara kazanımların hangi amaçla ilişkili olduğunu ifade etmek amacıyla, ilgili kazanımın karşısına programda yer alan amacın başındaki numara verilebilir (Kızılcaoğlu, 2006).

CDÖP öğrenme alanlarındaki değişikliklere yönelik bulgular,

CDÖP’de öğrenme alanlarında oldukça önemli ve ciddi bir değişiklik olmuştur. “Doğal Sistemler”, “Beşeri Sistemler”, “Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler”, “Çevre ve Toplum” öğrenme alanları değişmemiş ve 2018’de de programda kalmıştır. Ancak 2005 programında yer alan “Mekansal Bir Sentez: Türkiye” öğrenme alanı 2017’de programdan çıkartılmıştır. Aynı şekilde bu öğrenme alanı 2018 CDÖP’de de eksik bırakılmıştır. Bu öğrenme alanına ait sayılabilecek kazanımlar diğer öğrenme alanlarına dağıtılmıştır. Böylesi bir değişiklik insanların ülkelerinin mekânsal özelliklerini öğrenebilmelerini olumsuz etkileyecektir. Ayrıca yakından uzağa ilkeleri, konu bütünlüğünü de olumsuz etkileyeceği öngörülmektedir. Coğrafya öğretiminin önemli felsefelerinden biri çevresini ve ülkesini tanıyan, ülkesinin kaynaklarının ve güzelliklerinin farkına varan bireyler yetiştirmektir. Ülkesini tanıyan ve ülkesiyle ilgili değerlerin farkına varan gençler, ülkelere karşı daha bilinçli olurlar. Bu sayede iyi bir coğrafya öğretimi, vatanını ve ulusunu seven nesiller yetiştirmeye yardımcı olur. Ancak “Mekansal Bir Sentez: Türkiye” öğrenme alanınının programdan çıkması ve bu öğrenme alanındaki kazanımların diğer öğrenme alanların dağıtılması yaşadıkları mekanı tanıyarak ülkelerini seven bireyler yetişmesini güçleştirecektir. Bu durum çok tartışma yaratabilecek bir değişikliktir. Özellikle bu durumun Türkiye Coğrafyası içeriğini olumsuz etkileyeceği öngörülmektedir. Tablo 2’den de görüldüğü gibi 2005 CDÖP beş öğrenme alanından oluşurken 2018’den sonra CDÖP dört öğrenme alanından oluşturulmuştur.

Tablo 2: 2005 ve 2018 CDÖP öğrenme alanları

2005 CDÖP Öğrenme Alanı	2018 CDÖP Öğrenme Alanı
A. DOĞAL SİSTEMLER	DOĞAL SİSTEMLER
B. BEŞERİ SİSTEMLER	BEŞERİ SİSTEMLER
C. MEKÂNSAL BİR SENTEZ: TÜRKİYE	
Ç. KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER	KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER
D. ÇEVRE VE TOPLUM	ÇEVRE VE TOPLUM

(MEB, 2005; MEB, 2018)

Kazanımlar ve Ders Saatlerindeki Değişikliklere Yönelik Bulgular,

2017-2018 eğitim öğretim yılında uygulanmaya başlanan ve devam eden CDÖP’de hem öğrenme alanlarında hem de sınıf bazında kazanım sayılarının değiştiği tablo 3’ten görülmektedir. Toplam kazanım sayısı da tablo 3’ten görüldüğü gibi 145’den 130’a düşmüştür.

Tablo 3: 2005 ve 2018 CDÖP sınıflara göre kazanım sayıları

Sınıflar	2005 Kazanım Sayıları	2018 Kazanım Sayıları
9	26	22
10	38	34
11	44	40
12	37	34
Toplam	145	130

(MEB, 2005; MEB, 2018)

2017’de kabul edilen CDÖP’de sınıflar bazında da kazanım sayılarının değiştiği ve bu durumun 2018 CDÖP’de de devam ettiği görülmektedir. Tablo 3’ten de görüldüğü gibi 2005 programında 9. Sınıfta 26, 10. Sınıfta 38, 11. Sınıfta 44 ve 12. Sınıfta 37 kazanım varken 2018’de 9. Sınıfta 22, 10. Sınıfta 34, 11. Sınıfta 40 ve 12. Sınıfta 34 kazanım olduğu tespit edilmiştir. Bazı kazanımlar çıkarılırken bazı yeni kazanımlar eklenmiştir. “**C.9.1. Yaşadığı yerleşim biriminin coğrafi özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.**” kazanımı ile “**C.9.2. Yaşadığı yerleşim alanının farklı zaman Periyotlarındaki değişim ve sürekliliğini coğrafi açıdan analiz eder.**” kazanımlarının programdan çıkarılması özellikle coğrafya öğretimi için çok önemli olan yakından uzağa ilkesinin uygulanabilme gücünü zayıflatmıştır (MEB 2005). Ayrıca 2005 CDÖP’de birçok kazanımda “yaşadığı çevreden başlayarak” ifadesi 2017’den itibaren kazanımlardan çıkarılmıştır. 2018’de de aynı durum söz konusudur. Bu durum özellikle coğrafya öğretimi açısından yakından uzağa ilkesinin pek çok kazanımda ihmal edilerek değiştirildiğinin ve yazıldığıının göstergesidir. Aynı durum öğrencilerin coğrafyaya ait birçok içeriği yaşadıkları çevreyle ilişkilendirerek daha somut olarak kavrayabilmelerini güçleştirecektir. Yaşadıkları mekanı ve ülkelerini iyi tanımalarını zorlaştıracaktır. Yukarıda bahsi geçen ve önemli bir öğrenme alanı olan “*Mekansal Bir Sentez: Türkiye*” öğrenme alanındaki gibi olumsuz etkiler de doğurabileceği öngörülebilir (MEB, 2005; MEB, 2018).

Ayrıca kazanımların uygulanışı birçok okulda sorunlar devam etmektedir. Bazı kazanımlar okulların fiziki koşulları ve öğrencilerin durumları açısından uygulanması zorluklar teşkil etmektedir. Örneğin, “Coğrafi Bilgi Sistemlerini (CBS) kullanmaya yönelik uygulamalar yapılabilir” ifadesi programın açıklamalar kısmında sık sık yer almaktadır. Oysa coğrafi bilgi sistemi (CBS) alt yapısı okullarımızda mevcut değildir (Şahin, 2006).

Tablo 4: 2005 CDÖP sınıflara ve öğrenme alanlarına göre kazanım sayıları ve ders saatleri

Öğrenme Alanları/ Sınıflar	Sınıflar ve Kazanım Sayıları				Toplam
	9	10	11	12	
A. Doğal Sistemler	15	6	3	3	27
B. Beşeri Sistemler	3	9	7	4	23
C. Mekansal Bir Sentez:Türkiye	2	17	12	15	46
D. Küresel Ortam; Bölgeler ve Ülkeler	3	3	7	6	19
E. Çevre ve Toplum	3	3	15	9	30
Toplam	26	38	44	37	145
Haftalık Ders Saati	2	2-4	2-4	2-4	8-14

(MEB, 2005)

Tablo 5: 2018 CDÖP sınıflara ve öğreneme alanlarına göre kazanım sayıları ve ders saatleri

Öğrenme Alanları/ Sınıflar	Sınıflar ve Kazanım Sayıları				Toplam
	9	10	11	12	
A. Doğal Sistemler	13	17	4	2	36
B. Beşeri Sistemler	4	12	20	17	53
D. Küresel Ortam; Bölgeler ve Ülkeler	3	1	9	11	24
E. Çevre ve Toplum	2	4	7	4	17
Toplam	22	34	40	34	130
Haftalık Ders Saati	2	2	2-4	2-4	8-14

(MEB, 2018)

Öğrenme alanlarına göre kazanım sayılarının dağılımları da değişmiştir. Tablo 4 ve tablo 5 incelendiğinde 2005 programında doğal sistemler öğrenme alanında 27 olan kazanım sayısı 2017 programında 36'ya çıkmıştır. 2018 programında da bu şekilde yer almıştır.

Ayrıca ortaöğretim coğrafya için uygulanan ders saatleri de değişmiştir. Coğrafya ders saatlerine ilişkin durumlar tablo 4 ve tablo 5'ten de görüldüğü gibi coğrafya öğretiminin öneminin aleyhine değişmiştir. 2005 programında 9. Sınıfta 2, 10. Sınıfta 4, 11. Sınıfta 4 ve 12. Sınıfta 4 saat coğrafya dersi uygulanmıştır. Ama bu ders saatleri sürekli değiştirilmiştir. Kazanım sayıları da özellikle 10. Sınıftan sonrası için farklılaşmıştır. Coğrafya ders saatleri 2005'teki gibi kalmamıştır. Önce 10. sınıf için eşit ağırlık ve sözel sınıflarda 4 saat olan ve sayısal sınıflarda 2 saat olan ders saati alan seçimlerinin 11. sınıfa bırakılmasıyla 10. sınıflar için sabit 2 saat olacak şekilde yeniden değiştirilmiştir. 2018'de 9. sınıfta 2, 10. sınıfta 2, 11. Sınıfta 2+2 ve 12. Sınıfta 2+2 saat coğrafya dersi olduğu görülmüştür. Ayrıca hem 2005 hem de 2017'de 11 ve 12. sınıflarda seçmeli coğrafya adı altında 2 saat daha coğrafya dersi konulmuştur. Kazanımların iki ve dört saatlik derslere göre sınıflandırılması konuların yetiştirilmemesi problemini ortadan kaldırması yönüyle olumlu bir gelişmedir. Bununla birlikte kazanımlar iki saatlik derslere göre sınıflandırılırken içerik yönünden birbirine yakın olan kazanımların sınıflandırılmasında eksiklikler görülmüştür. Bu tür kazanımlar iki saatlik veya dört saatlik derslerde birlikte ele alınmalıdır. Ders saati sayısı ile kazanım sayısı orantılı olmalıdır. (Çomak & Günceğörü, 2012)

CDÖP Değerlerindeki Değişikliklere Yönelik Bulgular,

2005-2017 arası yayımlanan CDÖP kılavuzlarında ayrıca bir başlık altında değerler vurgulanmamıştır. 2005 yılı değişikliğiyle uygulanmaya başlanan ortaöğretim CDÖP'nin son şekli 2016'da uygulanmıştır. Bu kılavuzda da "coğrafya dersi öğretim programının uygulanması" başlığı altındaki açıklamalarda 9, 11 ve 13. maddelerde;

"9.Coğrafya Dersi Öğretim Programı dayanışma, hoşgörü, bilimsellik, sevgi, saygı, duyarlılık, vatanseverlik, barış, estetik ve sorumluluk değerlerini kazandırmayı amaçlamıştır.

11. Programdaki değerler, bir örnek olaydan ya da öyküden hareketle, değerleri açıklama, ahlâkî muhakeme ve değer analizi şeklinde verilmelidir. Değerlere kazanımlar içinde zaman zaman yer verilmiştir. Öğretmen tıpkı becerilerde olduğu gibi uygun gördüğünde etkinlikler için de değerleri vurgulayan bölümler oluşturarak programda belirtilen değerleri pekiştirmelidir.

13. Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak, öğrencilerin millî duyarlılığı geliştirilmelidir. Öğretmen, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı, Kurtuluş Savaşı'nda bir zafer, Türk inkılabı ile ilgili herhangi bir ya da Ankara'nın başkent olması gibi olayların yıl dönümlerinde Atatürk'ün kişilik özelliklerini, inkılaplarını, ilkelerini ve düşüncelerini anlatmalıdır." ifadeleriyle yer bulmuştur (MEB, 2005).

2018 programıyla CDÖP değerlere ilişkin açıklamalarını "değerlerimiz" başlığı altında kılavuzda ayrıca belirtmiştir. Bu başlık altında aşağıdaki ifadeler yer almıştır.

"Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

"Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır" (MEB, 2018).

Değerler eğitimi açısından 2018 programında ayrı bir başlık altında değerler vurgusu yapılması olumlu kabul edilebilir. Ancak milli bayramlara bir vurgu yapılmamış olması bir eksikliklerdir. Coğrafya öğretiminin önemli amaçlarından birisi gençlerimizin ülke sevgilerini pekiştirmek ve artırmaktır. Yeni programın değerler bakış açısında ülke sevgisi misyonunda eksiklik olduğu söylenebilir.

CDÖP ölçme-değerlendirme süreçlerindeki değişikliklere yönelik bulgular,

Eğitim, bilim ve teknolojide meydana gelen yenilikler, eğitim programlarında ve bu programların uygulanması için yapılacak ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde de zaman zaman

değişikliklere neden olmuştur. Yaşanılan hızlı değişim bireysel ve toplumsal ihtiyaçları, beraberinde ölçme-değerlendirme yöntemlerini de değiştirmektedir.

2005 programında kazanımların özelliklerine göre farklı ölçme değerlendirme önerilerine yer verilmiştir. “Öz değerlendirme, gözlem formu, öğrenci ürün dosyaları, proje, dereceleme ölçeği, açık uçlu sorular, kısa cevaplı, çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirme tipi testler kullanarak değerlendirme yapılabilir.” Şeklinde ifadeler yer almıştır. 2005 öncesi sonuç değerlendirmesi daha baskın iken 2005 sonrası tüm programlarda süreç değerlendirmesi de önem kazanmıştır. Ayrıca zamanla sözlü sınavların yerini yukarıdaki gibi performans ödevleriyle değerlendirme tarzları almıştır. Bakanlık sınav uygulamalarında da önemli önerilerde bulunmuş ve bu öneriler zamanla yaygınlaşmıştır. Örneğin sınavların tüm şubelerde ortak olarak planlanması ve aynı ders saatinde tüm eşdeğer şubelerin yazılı sınava tabi olması çok önemli bir uygulamadır. Performans ödevlerinin öğretmenlerin yükünü artırdığı yönünde sonuçlara ulaşılan çalışmalar da mevcuttur (Coşkun & Sözen, 2017). Mevcut ölçme sistemine öğretmenler de çeşitli açılardan eleştiriler getirmektedir. Yapılan görüşmelerde en fazla eleştiri performans ödevlerine gelmiştir. Öğretmenler her öğrenciye ödev için konu bulmakta ve her öğrencinin ödevini takip edip incelemekte sıkıntılar yaşadıklarını belirtmişlerdir (Coşkun & Sözen, 2017). Ancak ölçme-değerlendirme sisteminin yeterince nesnel olmayışı hususunda eksiklikler görülmüştür. (Taş & Kızılcıoğlu, 2007)

Yetkinlikler

2018 CDÖP için söylenebilecek önemli değişikliklerden biri de yetkinlikler başlığı altında önemli yetkinlik alanlarının vurgulanmasıdır. Programda vurgulanan yetkinlikler aşağıdaki gibi sıralanmış ve açıklanmıştır. Bu yetkinlikler diğer öğrenme alanlarında da benzer şekilde yer bulmuştur.

- **Ana dilde iletişim**
- **Yabancı dilde iletişim**
- **Matematisel yetkinlik, bilim/teknolojide temel yetkinlikler**
- **Dijital yetkinlik**
- **Öğrenmeyi öğrenme**
- **Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler**
- **İnisiyatif alma ve girişimcilik**
- **Kültürel farkındalık ve ifade (MEB, 2018)**

Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimci olma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme gibi beceriler özellikle her programda üzerinde durulmaya çalışılmıştır. (Akinoğlu, 2005)

TARTIŞMA VE SONUÇ

- Programın amaçlarında değişiklik olmuştur. 2005'te 14 olan amaç sayısı (Akinoğlu, 2005) 2017'de 15 olmuştur. *“15.Türkiye'nin yeni vizyonuna uygun olarak başta Türkiye ile yakın ilişkisi bulunulan bölgeler ve ülkeler olmak üzere dünyadaki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler hakkında bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır.”* İfadesiyle yeni bir amaç daha girmiştir. Ancak programın genel amaçlarının kazanımları tamamen kapsamı hususunda eksiklikler devam etmektedir. Programın genel amaçları, programda yer alan tüm kazanımları kapsayacak şekilde düzenlenmelidir. Tablolara kazanımların hangi amaçla ilişkili olduğunu ifade etmek amacıyla, ilgili kazanımın karşısına programda yer alan amacın başındaki numara verilebilir (Kızılcıoğlu, 2006).

- CDÖP'de öğrenme alanlarında oldukça önemli ve ciddi bir değişiklik olmuştur. “Doğal Sistemler”, “Beşeri Sistemler”, “Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler”, “Çevre ve Toplum” öğrenme alanları değişmemiş ve 2018'de de programda kalmıştır. Ancak 2005 programında yer alan “Mekansal Bir Sentez: Türkiye” öğrenme alanı 2017'de programdan çıkartılmıştır.

- 2017'de uygulanmaya başlanan ve 2018'de de devam eden CDÖP'de hem öğrenme alanlarında hem de sınıf bazında kazanım sayılarının değiştiği görülmektedir. Toplam kazanım sayısı da tablodan görüldüğü gibi 145'den 130'a düşmüştür.

- Ders saatleri de 2005'ten bu yana değişikliklere uğramıştır. 2005'te 9. Sınıfta 2, 10. Sınıfta sayısal sınıflarda 2 diğer sınıflarda 4saat coğrafya dersi uygulanmıştır. Ancak süreç içerisinde 10. Sınıflarda da 2 saat zorunlu coğrafya dersi uygulanmıştır ki bu durum coğrafya ders saatinin 10. Sınıflarda azaldığı anlamına gelmiştir. 2018'de aynı durum devam etmiştir ve ders saatleri aşağıdaki şekilde uygulanmıştır. 9. sınıfta 2, 10. sınıfta 2, 11. Sınıfta 2+2 ve 12. Sınıfta 2+2 saat coğrafya dersi olduğu görülmüştür. Ayrıca hem 2005 hem de 2017'de 11 ve 12. sınıflarda seçmeli coğrafya adı altında 2 saat daha coğrafya dersi konulmuştur. İki saatlik veya dört saatlik derslerde birlikte ele alınmalıdır. Ders saati sayısı ile kazanım sayısı orantılı olmalıdır (Çomak & Güncögörü, 2012).

- *“C.9.1. Yaşadığı yerleşim biriminin coğrafi özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımı ile “C.9.2. Yaşadığı yerleşim alanının farklı zaman Periyotlarındaki değişim ve sürekliliğini coğrafi açıdan analiz eder.”* kazanımlarının programdan çıkarılması özellikle coğrafya öğretimi için çok önemli olan yakından uzağa ilkesinin uygulanabilme gücünü zayıflatmıştır. Ayrıca 2005 CDÖP'de birçok kazanımda “yaşadığı çevreden başlayarak” ifadesi 2017'den itibaren kazanımlardan çıkarılmıştır. 2018'de de aynı durum söz konusudur. Bu durum özellikle coğrafya öğretimi açısından yakından uzağa ilkesinin pek çok kazanımda ihmal edilerek değiştirildiğinin ve

yazıldığıının göstergesidir. Ancak kazanımların uygulanışı birçok okulda sorunlar devam etmektedir. Bazı kazanımlar okulların fiziki koşulları ve öğrencilerin durumları açısından uygulanması zorluklar teşkil etmektedir. Örneğin, “Coğrafi Bilgi Sistemlerini (CBS) kullanmaya yönelik uygulamalar yapılabilir” ifadesi programın açıklamalar kısmında sık sık yer almaktadır. Oysa coğrafi bilgi sistemi (CBS) alt yapısı okullarımızda mevcut değildir (Şahin, 2006; Aydın & Güngördü, 2015).

- 2005-2017 arası yayımlanan CDÖP kılavuzlarında ayrıca bir başlık altında değerler vurgulanmamıştır. 2005 yılı değişikliğiyle uygulanmaya başlanan ortaöğretim CDÖP’nin son şekli 2016’da uygulanmıştır. Bu kılavuzda değerlere ilişkin açıklamalar “coğrafya dersi öğretim programının uygulanması” başlığı altındaki açıklamalarda 9, 11 ve 13. Maddelerde yer bulmuştur. 2017’den itibaren değerler için kılavuzda ayrıca bir başlık açılması ve kök değerlerin özellikle belirtilmesi olumlu gibi görülse de başta milli bayramlar olmak üzere milli değerlere az değinilmiş olması olumsuz karşılanmıştır (Aksoy & Koç, 2010; Sözen, 2011).

- 2005 programında kazanımların özelliklerine göre farklı ölçme değerlendirme önerilerine yer verilmiştir. “Öz değerlendirme, gözlem formu, öğrenci ürün dosyaları, proje, dereceleme ölçeği, açık uçlu sorular, kısa cevaplı, çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirme tipi testler kullanarak değerlendirme yapılabilir.” Şeklinde ifadeler yer almıştır. Ancak ölçme-değerlendirme sisteminin yeterince nesnel olmayışı hususunda eksiklikler görülmüştür (Taş & Kızılcıoğlu, 2007).

- Programda meydana gelen önemli değişikliklerden biri de yetkinlik alanlarının belirtilmesi olmuştur. “yetkinlikler” başlığı altında 8 adet yetkinlik belirtilmiş ve açıklanmıştır (Sözen & Ada, 2018).

ÖNERİLER

2017 itibariyle yapılan programda önemli değişiklikler yapılması gerekmektedir. Yapılan çalışmada Türkiye Coğrafyası alanının ihmal edildiği tespit edilmiştir. CDÖP’nin Türkiye Coğrafyası alanının zenginleştirilmesi önerilmektedir.

Ayrıca coğrafya öğretimi için son derece önemli olan yakından uzağa ilkesinin de son CDÖP’de ihmal edildiği görülmüştür. Programdaki kazanımların yakından uzağa ilkesiyle de daha fazla ilişkilendirilerek tekrar düzenlenmesi önerilmektedir.

Değerler eğitimi de coğrafya öğretimi açısından son derece önemlidir. Özellikle öğrencilere ülke sevgisi kazandırmada önemli olan coğrafya dersleri vatan ve vatan toprağı başta olmak üzere milli değerlerin işlenebileceği bir derstir. Öğrencilere milli bilinç kazandırabilecek değerlerin artırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akınoğlu, O. (2005). Türkiye'de Uygulanan ve Değişen Eğitim Programlarının Psikolojik Temelleri,. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı 22, 31-46.
- Akkuş, M. (2008). Coğrafya Dersi Öğretim Programının (2005) Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Ankara, Türkiye: Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aksoy, B., & Koç, H. (2010). 2005 CDÖP'na İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi . Giresun Ün. Sosyal Bilimler Enst. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:2 pp:17-52.
- Aladağ, C., & Duran, Y. (2016). 2011-LYS Coğrafya Sorularının Madde Güçlüğü ve Kavram Yanılgısı Yönünden Analizi. İlköğretim Online, 15(4), 1425-1435,.
- Alım, M. (2003). Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Erzurum, Türkiye: Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arı, Y. (2003). Amerika Birleşik Devletleri'nde Coğrafya Eğitimi Reformu: Türkiye İçin Dersler. Coğrafya Kurultayı Bildirileri. Ankara: Türk Coğrafya Kurumu.
- Arseven A, D. (2001). Alan Araştırma Yöntemi (İlkeler Teknikler Örnekler) . Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Artvinli, E. (2007). 2005 Coğrafya Öğretim Programı Öğretmenler Açısından Uygulanabilirlik Düzeyi . Erzurum, Türkiye: Doktora TeziAtatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Aydın, F., & Güngördü, E. (2015). Coğrafya Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri. Ankara, Türkiye: Pegem Akademi.
- Bulut, İ. (2006). Yeni İlköğretim Birinci kademe Programlarının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi. Diyarbakır, Türkiye: Basılmamış Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Coşkun, M. (2003). C. şahin. içinde Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Coşkun, M. (2008). 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Yapılandırmacılık Kuramına Göre Değerlendirilmesi . Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Sempozyumu (14-16 Mayıs). Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü.
- Coşkun, M., & Sözen, E. (2017). Evaluation of the changes in the regulation of secondary education institutions according to teachers viewpoints (Turkey). Educational Research and Reviews, 202-211.
- Çomak, N., & Günceğörü, B. (2012). Coğrafya Dersi Öğretim Programının Kazanım Saatlerine Göre Değerlendirilmesi. Marmara Coğrafya Dergisi, 287-301.
- Doğanay, H. (1993). Coğrafya'da Metodoloji. Ankara: MEB Yayınları.
- Ekiz, D. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Genç, M . (2012). Öğretmenlerin çoklu zekâ alanları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1 (1), 77-88. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/buefad/issue/3811/51092>
- Gülersoy, A. E. (2007). Eski ve Yeni 9-10. Sınıf Coğrafya Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi . Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 21. pp 163-173.

- Karasar, N. (2016). Bilimsel İrade Algı Çerçevesi İle Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar İlkeler Teknikler. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kelleş, T., & Hacısalihoğlu Karadeniz, M. (2015). 2006-2012 Yılları Arasında Yapılan ÖSS, YGS ve LYS Matematik ve Geometri Sorularının Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç Boyutuna Göre İncelenmesi. Turkish Journal of Computer and Mathematics Education, Vol.6 No.3, 532-552.
- Kızılcıoğlu, A. (2006). Coğrafya Dersi Öğretim Programı Hakkında Düşünceler. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(16), 1-19.
- MEB. (1942). MEB Tebliğler Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 168.
- MEB. (2005). Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2018). Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Sakaoğlu, N. (1992). Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi. İstanbul. Türkiye: İletişim Yay.
- Sönmez, V., & Alacapınar, G. F. (2016). Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözen, E. (2011). Ortaöğretim 10. Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Ankara, Türkiye: Doktora Tezi Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sözen, E., & Ada, S. (2018). 2005 VE 2018 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının (Sbdöp) Karşılaştırılması. Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi, 6 (1), 53-71.
- Sözen, E., & Coşkun, M. (2014). 9. Uluslararası Balkan Eğitim ve Bilim Kongresi (s. 367-368). Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Sözer, E. (1998). Kurumdan Uygulama Sosyal Bilgilerin Öğretimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınlar.
- Şahin, C. (2006). Milli Eğitim Bakanlığınca Hazırlanan 2005 Yılı Coğrafya Dersi Öğretim Programı Hakkında Görüşler ve Öneriler. GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 26, Sayı 3, 279-304.
- Şahin, C. (2006). Milli Eğitim Bakanlığınca Hazırlanan 2005 Yılı Coğrafya Dersi Öğretim Programı Hakkında Görüşler ve Öneriler. GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 26, Sayı 3, 279-304.
- Taş, H. İ. (2005). Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze İlköğretim II. Kademe ve Liselerde Coğrafya Dersi ve Müfredatının Değişimi. Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı 14 , pp. 311-331.
- Taş, H., & Kızılcıoğlu, A. (2007). Coğrafya Dersi Öğretim Programı 2005'e Eleştirel Bir Bakış. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, vol. 8, no. 2., 141-156.
- Turoğlu, H. (2006). Orta Öğretim Coğrafya Müfredatında Yapılandırmacı Öğrenme. Türk Coğrafya Dergisi, 115-130.
- Üçışık, S., & Sekin, S. (2001). Lise Coğrafya Dersi Öğretim Programının Amaçlarına Yönelik Eleştirel Bir Yaklaşım. Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı 4, 49-59.
- Yılmaz, C., & Zeyrek, H. (1997). Ders Geçme ve Kredili Sisteme Göre Liselerimizde Coğrafya Öğretiminin Yeri ve Bazı Sorunları. OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi. 10, 1.